

Het doorgeven van vogelwaarnemingen

Hans Groot

Inleiding

Zuid-Kennemerland is een paradijs voor vogelaars. Gelegen in de belangrijke trekroutes van land- en zeevogels langs de Noordzeekust en gezegend met een breed scala aan landschappen kan de vogelliefhebber hier het hele jaar zijn hart ophalen. Bekende vogelkijkpunten trekken vogelaars uit onze streek en ver daar buiten aan. De interessante waarnemingen die zij doen probeert de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland zoveel mogelijk te verzamelen en op te slaan in een database (momenteel circa 45.000 waarnemingen). Deze, los verzamelde, gegevens vormen een belangrijke aanvulling op de kennis die wij hebben van onze regionale avifauna op grond van systematische vogeltellingen. Losse waarnemingen vormen de belangrijkste gegevensbron voor zeldzame vogels. Hierdoor is het mogelijk om van iedere vogelsoort het voorkomen in Zuid-Kennemerland te beschrijven, zoals in 1998 is gedaan in het boek "Vogels in het landschap van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer". In hoofdstuk 10 van deze avifauna staat van iedere in de regio waargenomen soort de status vermeld. Per 1 juli 2000 zijn in ons werkgebied 345 verschillende vogelsoorten vastgesteld. Niet van al deze soorten is het zinvol om willekeurige losse waarnemingen te verzamelen. In 1986 heeft de VWG een handleiding uitgebracht waarin wordt uiteengezet van welke soorten welk type waarnemingen doorgegeven kunnen worden. Een herziening van deze handleiding is in de eerste plaats nodig omdat er 'nieuwe' soorten aan de lijst kunnen worden toegevoegd. Zo zijn er soorten voor de eerste maal in Nederland waargenomen en daarnaast zijn met name de laatste jaren ondersoorten gesplitst en tot aparte soort verheven (bijv. Rouwkwikstaart, zie o.a. Fittis 36(1): 2-8). Verder blijken sommige soorten zo algemeen te zijn, dat het niet meer zinvol is om alle waarnemingen op te vragen. Tenslotte gaat ook de Vogelwerkgroep mee met haar tijd en zoeken we naar nieuwe methoden om waarnemingen door te geven. Dit artikel is een samenvatting van de nieuwe handleiding voor het doorgeven van vogelwaarnemingen die eendaags zal verschijnen.

Het waarnemingskaartje

Voor het doorgeven van een bijzondere vogelwaarneming wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van een waarnemingskaartje (zie figuur). Deze stuurt u eens in de zoveel tijd op naar de waarnemingssecretaris van de VWG, die ervoor zorgt dat de waarnemingen in het bestand worden opgenomen. U kunt bijv. uw waarnemingen vier keer per jaar insturen, zodat ze vermeld kunnen worden in de waarnemingenrubriek van ons blad Fitis dat ieder kwartaal verschijnt. De waarnemingen worden hiervoor rond 20 februari, 20 mei, 20 augustus en 20 november verzameld. In principe maakt u van iedere interessante waarneming een kaartje. Heeft u echter een vogel of een groep vogels op meerdere dagen op dezelfde plek gezien, dan kunt u dit vermelden in het vak "opmerkingen/bijzonderheden".

Van het waarnemingskaartje dient u in ieder geval de volgende onderdelen in te vullen: soortnummer, soort, datum, gebied, atlasblok/km-hok, totaal, waarnemer(s) en gedrag. Indien mogelijk ook gegevens noteren over de verdeling per geslacht en/of leeftijden. In de handleiding wordt het invullen van een waarnemingskaartje uitgebreid toegelicht.

Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland									
Soortnummer		Soort				Datum			
Gebied						SOVONblok Km hok			
Totaal		_____ d		_____ Ad		_____ Onv		_____ Win	
_____ Ea		_____ ♀		_____ Juv		_____ Zom		_____ Rui	
Tijd									
Tijd									
Waarnemer(s)									
Windrichting en -kracht:		1. Langsvliegend		2. Richting		3. Zingend		4. Baltsend	
Sneeuwbedekking:		3. Ter plaatse		4. Fuoragerend		10. Voedseltransport		11. Jongen buiten nest	
geen/gedeeltelijk/geheel		5. Doodgevonden		6. Vangst		12. Nestvondst		13. Nestmateriaal/bouw	
Ijbedekking:		7. Roepend				14. Alarmerend			
geen/gedeeltelijk/geheel									
Opmerkingen/bijzonderheden									
Z.o.t. ☐									

Voorbeeld van het waarnemingskaartje.

Andere wijzen voor het doorgeven van waarnemingen

Het doorgeven van waarnemingen via het waarnemingskaartje heeft, vanwege de standaardisatie, de voorkeur. Er zijn echter ook nog andere mogelijkheden:

Groslijst: Op groslijsten kunt u waarnemingen van soorten die u vaak waarneemt kwijt. Bijv. die Slechtvalk die u iedere keer tegenkomt op uw wekelijkse rondje in de polder. Op de groslijst hoeft u alleen het soortnummer, soortnaam, gebied, atlasblokcode, aantal en gedrag in te vullen.

E-mail: Momenteel wordt een homepage voor internet van de VWG ontwikkeld. Via deze homepage zal het in de toekomst ook mogelijk worden om waarnemingen elektronisch door te geven.

Bellen: Interessante waarnemingen van vogelsoorten die ook leuk zijn voor andere mensen, kunt u direct doorgeven door de waarnemingensecretaris te bellen: 023-5256335 (b.g.g. voicemail a.u.b. inspreken) of 06-25404647. Hij zal dan de waarneming noteren en verwerken.

In te zenden waarnemingen

In de inleiding was al aangegeven dat niet iedere vogelwaarneming hoeft te worden doorgegeven. Daarom wordt hieronder een aantal criteria vermeld die u kunt toepassen om te bepalen of een waarneming het doorgeven waard is. Deze criteria dienen als richtsnoer en staan achter iedere soort vermeld. Het gaat om de volgende vier categorieën:

*** =** van deze soort a.u.b. alle waarnemingen inzenden, inclusief een beknopte beschrijving van de vogel en de waarnemingsomstandigheden. Het gaat om soorten die ook landelijk gezien beschreven moeten worden ten behoeve van beoordeling door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA). U wordt gevraagd ook aan te geven of de waarneming aan de CDNA wordt/is voorgelegd en welke beslissing de CDNA heeft genomen. Tot deze categorie behoren soorten als Monniksgier, Izelbaptuit en Grauwe Fitis.

A = van deze soort a.u.b. alle waarnemingen inzenden. Tot deze categorie behoren soorten als IJseend, Zwartkopmeeuw en Ortolaan.

B = van deze soort a.u.b. alleen waarnemingen die betrekking hebben op (mogelijk) broeden inzenden. Het betreft territorium- en nestindicerende waarnemingen zoals zang, paartje in geschikt broedbiotoop, balts, nestvondst e.d. Het zijn veelal soorten van het landelijke SOVON-onderzoek naar het voorkomen van zeldzame en schaarse broedvogels. Tot deze categorie behoren soorten als Dodaars, Buizerd, Stormmeeuw en Zwarte Roodstaart.

C = van deze soort a.u.b. alleen opvallende waarnemingen inzenden, zoals hoge aantallen (bijv. 5000 Houtduiven op een akker), late of vroege

waarnemingen (bijv. Witgatjes in de winter), vreemde locaties (bijv. Wilde Zwanen buiten de AW-duinen), opvallend gedrag, gekleurde exemplaren etc. In feite is dit dus een restcategorie die voor alle soorten kan gelden.

Deze criteria staan in volgorde van exclusiviteit: een *-soort en een A-soort dient u altijd door te geven, een B-soort alleen in de broedtijd en een C-soort alleen in een bijzonder geval. Een B-soort kan buiten de broedtijd dus ook een C-soort zijn, bijv. de waarneming van een Kluut in december (ongewone tijd van het jaar) of een groepje van tien Paapjes in de herfst op doortrek (hoog aantal). Dit onderscheid is soms moeilijk te maken. Daarom luidt het advies: schroom bij twijfel niet en geef uw waarneming door!

De status van een aantal soorten is ten opzichte van de oude handleiding veranderd. Een overzicht staat in tabel 1.

Tabel 1. Veranderingen in criteria voor het doorgeven van waarnemingen ten opzichte van de oude handleiding.

Soort	Was	Wordt	Soort	Was	Wordt
Grauwe Gans	A	B	Zwarte Stern	A	C
Tafeleend	C	B	Halsbandparkiet	A	C
Toppereend	A	C	Bosuil	B	C
Zomertaling	A	B	Ransuil	A	B
Mandarijneend	A	C	Gierzwaluw	B	C
Nonnetje	A	C	Groene Specht	C	B
Fuut	B	C	Zwarte Specht	B	A
Bruine Kiekendief	A	B	Kuifleeuwerik	B	A
Havik	A	B	Oeverzwaluw	A	B
Kleine Plevier	A	B	Oeverpieper	A	C
Paarse Strandloper	A	C	Paapje	B	A
Regenwulp	A	C	Roodborsttapuit	B	C
Witgat	A	C	Kleine Barmstijns	B	A
Grote Mantelmeeuw	C	B	Goudvink	B	C

Ik hoop dat iedereen zijn waarnemingen trouw blijft in sturen, en om de archivering zo efficiënt mogelijk te maken, dat ook doet volgens de in dit artikel beschreven richtlijnen. Voor nadere informatie, de nieuwe handleiding, waarnemingskaartjes en kaarten met atlasblokken kunt u contact op nemen met ondergetekende, Bloemendaalseweg 7b, 2061 CA Bloemendaal, 023-5256335, hgroot@hotmail.com

*Namens de veldwerkcommissie,
Hans Groot*